

Väljaandja: Riigikogu
Akti liik: otsus
Jõustumise kuupäev: 19.06.2002
Avaldamismärge: RT I 2002, 52, 328

Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni arengukava aastateks 2003-2005 heakskiitmine

Vastu võetud 18.06.2002

Riigikogu otsustab:

1. Vastavalt ringhäälinguseaduse muutmise seaduse (RT I 2002, 3, 5; 42, 268) §-le 14 kiita heaks juurdelisatud Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni arengukava aastateks 2003–2005.

2. Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni arengukavast tulenevaid iga-aastaseid eelarvetaotlusi menetletakse riigieelarve seadusega (RT I 1999, 55, 584; 92; 824; 2000, 55, 360) ja ringhäälinguseadusega (RT I 1994, 42, 680; 66, 1145; 1995, 16, 228; 83, 1437; 1996, 49, 953; 1997, 29, 448; 52, 834; 93, 1564; 1998, 2, 42 ja 44; 1999, 16, 268; 25, 364; 59, 613; 2000, 25, 143; 35, 220; 102, 666; 2001, 53, 310; 2002, 3, 5; 21, 117) kehtestatud korras.

Riigikogu esimees Toomas SAVI

EESTI RAADIO JA EESTI TELEVISIOONI ARENGUKAVA AASTATEKS 2003–2005

Tallinn, 1.03.2002

Eesti Raadio

Eesti Televisioon

Ringhäälingunõukogu

1. AVALIK-ÕIGUSLIK RINGHÄÄLING EESTIS

Avalik-õiguslik ringhääling peab olema sõltumatu igasugustest poliitilistest huvidest – eriti parteide mõjust – ning selle organisatsioon peab olema sõltumatu majanduslikest huvidest. Nii mõtestas avalik-õigusliku ringhäälingu olemuse 1920. aastatel BBC esimene juht John Reith. Alles siis, kui niisugune sõltumatus on saavutatud, saab üles ehitada sisulist avalik-õiguslikku programmi, lähtudes nii Euroopa tavadest kui ka oma rahva huvidest ning kultuuritaustast.

Euroopa kultuurriikides on juba aastakümneid tagasi saavutatud selline sõltumatus ja mõistmine avalik-õigusliku ringhäälingu vajalikkusest ja rollist ühiskonnas. Muutuvas ühiskonnas tegeldakse nüüd peamiselt nn teise etapi probleemidega ehk avalik-õigusliku ringhäälingu programmi kooskõlastamisega ühiskonna huvide ja vajadustega. Eestis tuleb üheaegselt tegelda mõlema etapi probleemistikuga. Samuti vajab selget teadvustamist omalaadne tendents, et totalitarismist vabanenud väikeriigi arengu paratamatu tulemina on suur osa meie ajakirjandusest kandunud välisomanike mõjupiirkonda. Kujunenud ajakirjandusmudel nõuab raha võimust sõltumatut rahvuslikku tasakaalutegurit. Reaalselt saab see olla avalik-õiguslik ringhääling.

Euroopa Ringhäälingute Liidu (EBU) asjatundjad on oma esinemistes ja kirjutistes korduvalt märkinud endiste sotsialismimaade ekslikku arusaama, et avalik-õiguslik ringhääling on niisugune ringhääling, mis samaaegselt jätkab eksisteerimist ametliku ringhäälinguna, kuid mida ei kontrolli

valitsus (või kommunistlik partei), vaid parlamendi demokraatlik enamus. Teiste sõnadega, poliitiline võim kontrollib avalik-õiguslikku ringhäälingut. Vahe on ainult selles, et nüüdne võim omab selleks justkui demokraatlikku õigust. Teisalt nähakse avalik-õiguslikku ringhäälingut vähemuste teenijana, täitmaks auku, mille kommertsringhääling majanduslikel põhjustel jätab tühjaks. Nii ühe kui teise ideestiku pooldajaid on Eestis piisavalt, kuid nii üks kui teine lähenemine on Euroopa meediaspetsialistide hinnangul väär.

Euroopalikus traditsioonis on avalik-õiguslik niisugune ringhääling:

- **mida tehakse rahvale**, kusjuures *rahvas* on kogu maa elanikkond, keda avalik-õiguslik ringhääling peab teenindama nii tehnilise kättesaadavuse kui sotsiaalsete rühmade huvide ja vajaduste mõistes;
- **mida finantseerib rahvas**, kusjuures Euroopas on levinud segafinantseerimine loomaksust, riigieelarvelisest toetusest ning reklaamist ja sponsorlusest;
- **mida kontrollib rahvas**, kusjuures kontrolli teostavad avalikkuse esindajad, kes moodustavad grupi, mida Eestis ja mujalgi nimetatakse ringhäälingunõukoguks.

Eesti kuulub ringhäälingutraditsioonilt Euroopa vanemate hulka. Regulaarne raadioringhääling sai alguse 18. detsembril 1926. aastal ning selle järjepidevuse kandja on olnud Eesti Raadio. Eesti Televisioon alustas regulaarseid saateid 19. juulil 1955. aastal.

2. AKTUAALSED PROBLEEMID

Eesti Raadio ja Eesti Televisioon on avalik-õiguslikud juriidilised isikud, kes täidavad ringhäälinguseaduse alusel avalik-õiguslike raadio- ja televisiooniorganisatsioonide ülesandeid. Mõlemad toimivad iseseisvalt, vastavalt meediakanali spetsiifikale. Samas on Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni tegevuskeskkondadel ühisosa, milles ilmnevad **sarnased probleemid.**

2.1. 20–25% Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni eelarvest moodustub kolmest kululiigist, mille suurus ei sõltu avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide tegevuse eesmärkidest ja efektiivsusest.

2.1.1. Programmide levitariifid määravad edastajad lähtuvalt oma majandushuvideist. Aastal 2002 maksavad ER ja ETV Eesti Ringhäälingute Saatekeskusele ja Eesti Telefonile programmi edastamise eest kokku 40 milj krooni. Prognoosi kohaselt kulub aastal 2005 levitamisele juba 50 milj krooni.

2.1.2. Autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste kaitse kallineb seoses Rooma konventsiooni reservatsioonidest loobumisega. Kui aastal 2002 maksavad ER ja ETV autorikaitsetasudena välja 8,4 miljonit (ER 4,6, ETV 3,8 milj) krooni, siis aastal 2003 juba 15 milj ja aastal 2005 prognoositavalt 17,5 milj krooni.

2.1.3. Tulenevalt käibemaksuseadusest peavad ER ja ETV kandma kuludesse ka ostmisel tasutud käibemaksu (riigieelarvelise toetuse arvel tehtud tehingutelt), mis muuhulgas tõstab rahvusvaheliselt programmiturult ja sõltumatutelt tootjatelt hangitava programmi hinda. Kui aastal 2001 olid ER ja ETV käibemaksukulud 15 milj krooni, siis 2003. a prognoositavad kulud on 35 milj krooni, 2005. a 39 milj krooni.

Lisaks eespool mainitud sundkuludele peavad ER ja ETV arvestama veel mitmete kulude kasvuga, nagu informatsiooni ost uudisteagentuuridelt, EBU uudistevahetus, auditooriumiuuringud jm.

Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni **tehniline tase** jääb järjest enam maha tänapäeva elektroonilise meedia tehnilisest arengust. Selles valdkonnas nõuavad lahendamist järgmised ülesanded:

2.2. Rahvuskultuuri ja Eesti ajaloo seisukohalt oluliste ürituste, sündmuste ja teoste salvestamine ning säilitamine tulevastele põlvetele on vaja viia nüüdisaegsele tehnoloogilisele tasemele, mis nõuab täiendavaid sihtotstarbelisi eraldisi.

2.2.1. Hävimisohus säilikud on vaja kiiremas korras üle viia digitaalkandjatele, kusjuures vanemad suure ajaloolis-kultuurilise väärtusega säilikud tuleb restaureerida. Säilitusfondide digitaliseerimiseks on vajalikud investeeringud aastatel 2003–2005 kokku 80,6 milj krooni.

2.2.2. Säilikutele nõuetekohaste hoiustamis- ja säilitustingimuste loomiseks peab tegema mahukaid investeeringuid: aastatel 2003–2005 kokku 7,7 milj krooni.

2.2.3. Loodava kultuurilise püsiväärtusega või ajalooliselt olulise programmi ja fondisalvestiste kvaliteetseks säilitamiseks tuleb töövahenditesse ja oskustööjõusse investeerida aastatel 2003–2005 kokku 28,3 milj krooni. Kulutused salvestus- ja säilitustegevusele moodustavad 2003. a 6,9 milj krooni, 2004. a 7,6 milj krooni, 2005. a 8,4 milj krooni.

2.3. ER ja ETV tehniliseks arenguks meedia digitaliseerumise ja konvergenksi tingimustes tuleb koostada avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide tehnilise moderniseerimise (riiklik) programm ja alustada selle elluviimist.

2.4. ER ja ETV programmide kättesaadavuse tagamiseks ka tulevikus, kui programmitootmine ja -levi viiakse digitaalsele alusele, tuleb digitaalsageduskanalite jaotamisel eraldada avalik-õiguslikele ringhäälinguorganisatsioonidele üks sageduskobar (multipleks).

Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni kui organisatsioonide arengurajad tuleb valida professionaalse analüüsi põhjal:

2.5. Võimaliku ER ja ETV liitmise ja rahvusringhäälingu loomise otsustamise aluseks peab olema otstarbekuse uuring, Euroopa avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide funktsioneerimise, finantseerimismudelite ja struktuurilise ülesehituse analüüs, et leida optimaalne mudel Eestile. Uuring peab valmima 2003. a jooksul.

2.6. Ringhäälingu loov- ja tehnilise kaadri loomevõime ja professionaalse arengu järjepidevuse tagamiseks tuleb

2.6.1. laiendada täienduskoolitusvõimalusi nii ER-s kui ETV-s,

2.6.2. koostöös Haridusministeeriumiga kindlaks määrata riiklik tellimus ringhäälingu professionaalset jätkusuutlikkust tagavatele loominguiliste ja tehniliste erialade üliõpilaskohtadele aastateks 2003–2006,

2.6.3. leida lahendus töötajate rakendamiseks erinevat tüüpi töölepingute alusel.

2.7. Ringhäälinguvaldkonna arengut tuleb toetada teaduslike uuringute abil, mis tähendab regulaarsete auditooriumi-, programmi- ja efektiivsusuuringute läbiviimist ning avalik-õigusliku ringhäälingu ajalooliste ja nüüdisaegsete kogemuste ning ühiskondliku mõju üldistamist teadustööde tasemel.

2.8. ER ja ETV integratsioon Euroopa Ringhäälingute Liitu tuleb viia uuele sisulisele tasemele tihedama programmivahetuse ja pikaajaliste koostööprojektide abil. EBU vahendusel välisriikidesse edastatavate kultuuriprojektide (Euroraadio, Eurosonic, Raadioteater, programmivahetus Eurovisiooni raames jne) finantseerimiseks tuleb planeerida täiendavaid sihtotstarbelisi eraldisi vähemalt kolme aasta peale ette.

3. TEGEVUSPRINTSIIBID JA -EELDUSED

3.1. Avaliku teenuse kvaliteedi printsiip

ER ja ETV põhitegevus ehk raadio- ja teleprogrammi tootmine on määratletav avaliku teenusena, kuna

- see pakub huvi olulisele hulgale avalikkusest,
- teenus on avalikkusele vabalt kättesaadav,
- teenuse rahastamine on kontrollitav avalikkuse poolt.

Avaliku teenuse kvaliteeti on võimalik mõõta **avalikkuse rahuloluga**, mille teadasaamiseks tuleb teha sotsioloogilisi uuringuid. Samas on raadio ja TV programmide kvaliteet määratletav ka teatava summaarse tootmisnäitajaga – see on **pikaajalise eetriväärtusega toodangu**

osakaal jooksvas programmis. Need saated kujutavad endast aegumatut kultuurimälu. See on osa meie rahvuslikust intellektuaalsest kapitalist.

Pikaajaline alafinantseeritus on praeguseks viinud ER ja ETV sellisesse seisusse, kus **audiovisuaalse intellektuaalse kapitali kasvusse** suudetakse investeerida äärmiselt vähe. Eetris domineerivad odavad saated, millest enamikul puudub säilitamisväärtus. Eriti vähe toodetakse saateid, mida võib ilma spetsiaalse ümbertöötluseta taasesitada ka tulevastele põlvvedele.

ER ja ETV arengukavad on üles ehitatud eeldusel, et avalik-õiguslik ringhääling peab oluliselt **suurendama kvaliteetse, pikaajalise eetriväärtusega programmi tootmist**. Kvaliteet nõuab kulutusi, mis antud hetkel võivad tunduda suured, ent mis teenivad ennast ajapikku tagasi kolmel tasandil:

3.1.1. **majandusliku mõju tasand** – kord juba toodetud kvaliteetse programmi iga taasesitusega (sealjuures ka teistel audiovisuaalsetel kandjatel ja meediapindadel) väheneb märgatavalt programmi suhteline maksumus;

3.1.2. **kultuurilise mõju tasand** – kvaliteetprogrammi tootmine eeldab partnerlussuhteid kultuuriinstitutsioonidega, pakub püsivat tellimust loovisikutele ja toetab seeläbi rahvuskultuuri arengut; audiovisuaalsed kunstiteosed kätkevad eneses kunstikultuuri järjepidevust ja toetavad Eesti identiteeti;

3.1.3. **demokraatliku mõju tasand** – audiovisuaalsed dokumendid kannavad ajaloolist mälu ja aitavad testida erinevatel ajastutel levinud ühiskondlikke väärtusi.

3.2. Tegevuseeldused

Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni tegevuse eeldusteks on partnerlus erinevate ühiskondlike huvigruppidega, toimetuslik sõltumatus ja majanduslik stabiilsus. **Avalik-õigusliku ringhäälingu tegevuse eesmärgid ei piirdu tema enesega. Nüüdisaegses kultuuriruumis sulanduvad ER ja ETV ühtsesse ühiskondliku teadvuse taastootmise süsteemi.**

3.2.1. Partnerluse eeldus

ER ja ETV loovad avaliku foorumi arvamustevahetuseks Eesti riigi arengu üle. Avalik-õiguslik ringhääling populariseerib, levitab ja salvestab eesti kultuuri, olles nõnda Eesti teatri-, filmi-, muusika-, kunsti- ja kirjanduselu lahutamatuks osaks. **Seega on ER ja ETV partneriteks rahvuskultuuri loojatele ja partneriteks riigile kui rahvusliku identiteedi kandjale.** Käesolev arengukava on otsekui raamleping nende osapoolte vahel.

3.2.2. Sõltumatuse eeldus

ER ja ETV tegevuse eeldus on **toimetuslik sõltumatus, et tagada poliitiliselt erapooletu ja tasakaalustatud teabelevi Eesti ühiskonnas**.

3.2.3. Stabiilsuse eeldus

Tugeva rahvusringhäälingu ülesehitamiseks tuleb **tagada Eesti Raadiole ja Eesti Televisioonile piisav, sõltumatu ja stabiilne, pikemaks perioodiks kindlaksmääratud rahastamine, mis lähtub käesolevast arengukavast.**

Nendest tegevusprintsipiidest ja eeldustest lähtudes võtavad ER ja ETV käesolevas arengukavas enda peale rea ühiskondlikke kohustusi, mille täitmine eeldab aastateks 2003–2005 Eesti Raadio, Eesti Televisiooni ja ringhäälingunõukogu finantseerimist riigieelarvest käesoleva arengukava punktis 5 toodud mahus.

3.3. Ohud

Senise alafinantseerituse jätkudes ei suuda ER ja ETV lahendada probleeme, mis mõjutavad kogu rahvuslikku mediamaastikku ja takistavad neid täitmast oma ülesandeid nii Eesti ühiskonna üldiste mediavajaduste kui ka erinevate gruppide informatiivsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamisel.

3.3.1. ER ja ETV täidavad oma avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide rolli vaid osaliselt:

- ER ja ETV suudavad toota valdavalt ajutise väärtusega päevakajalisi saateid, pikaajalist eetriväärtust omavate saateprojektide tootmine jääb minimaalsele tasemele, kultuurimälu ei talletu,

- ER ja ETV ei suuda rahuldada ühiskonna nõudlust teatud tüüpi programmi järele, endiselt jääb puudulikuks lastele ja vähemusgruppidele suunatud programm, haridus- ja kultuuriprogramm.

3.3.2. Süveneb tehniline mahajäämus ja mõne aasta pärast, kui kogu Euroopa ringhääling on läinud üle digitaaltehnoolegiale, tekivad analoog-tehnoolegiale tuginevate ER ja ETV jaoks probleemid ühildumisel teiste riikide ringhäälingusüsteemidega ja ülemaailmse programmivahetusega.

3.3.3. Jätkuv majanduslik ebastabiilsus seab kahtluse alla ER ja ETV organisatsioonide jätkusuutlikkuse:

- ER ja ETV ei suuda tagada oma töötajaskonnale vähemalt elukalliduse kasvu arvestavat palgatõusu
- pidev ebastabiilsus ei luba raadio- ja teleprofessionaalidel pühenduda oma tööle
- ER ja ETV ei suuda olla atraktiivsed tööandjad ega ahvatleda oma ala tippspetsialiste
- avalik-õiguslik ringhääling ei suuda panustada raadio- ja teleajakirjanike koolitusse ja professionaalsuse tõusu.

3.3.4. ER ja ETV ei suuda vajalikus tempos viia tänapäeva tasemele oma säilitusfonde, mistõttu suur osa rahvuskultuuri ja Eesti ajaloo seisukohalt väärtuslikke säilikuud muutub järeltulevatele põlvvedele kasutuskõlbmatuks.

4. ARENGUSUUNAD

Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni areng on praeguseks jõudnud faasi, mida võib kirjeldada järgmiselt.

4.1. Programmiliselt täismahulise, stabiilse, mitmekesise, auditooriumi erinevate gruppide vajadusi arvestava Eesti Raadio orienteerumine kvaliteetse, püsiväärtusega programmi osakaalu tõstmisele.

Ühisnime **Eesti Raadio** all töötab praegu **neli täismahulist**, üleriigilise leviga programmi: Vikerraadio, Raadio 2, Klassikaraadio ja venekeelne Raadio 4. Eesti Raadio neljaprogrammiline struktuur kujundati välja aastatel 1993–1995. Vikerraadio ja Raadio 2 koos täidavad eestikeelse kuulajaskonna **põhivajadused** nii vanuselise, temaatilise mitmekesisuse kui ka eri muusikaliikide lõikes. **Venekeelsete inimeste suure osakaaluga elanikkonnas** on põhjendatud venekeelse täismahus programmi tootmine. Kuulajate huvide diferentseerumine, eriti haritud ja nõudlikuma maitsega inimeste kultuurivajaduste rahuldamine ning euroopaliku kultuuritraditsiooni eeskuju põhjendavad vajaduse **kõrgkultuurilise Klassikaraadio** järele. Viienda programmina on Tallinnas ja lähiümbruses kuuldav peamiselt võõrkeelset hankeprogrammi edastav Raadio Tallinn.

Aastate jooksul on Eesti Raadio oma programme kujundanud kindlalt ja stabiilselt. Seetõttu ei näe ER vajadust lähema kolme aasta jooksul suurendada programmide arvu. Peatähelepanu on suunatud uudistele, laste- ja noortesaadetele, haridus- ja kultuurisaadetele ning **püsiväärtusega** saadete osakaalu suurendamisele ja kvaliteedi parandamisele.

4.2. Paradigma muutus Eesti Televisiooni tegevuse mõtestamises, suundumine stabiilse rahvusteleviseiooni ülesehitamisele, mis vastab Eesti ühiskonna mitmekesistele meediavajadustele.

Möödunud aasta lõpus Riigikogus vastuvõetud ringhäälinguseaduse muutmise seadus annab Eesti Televisioonile võimaluse **heita kõrvale reklaamituru loogika**, avaneda uutele mõtetele **rahvusteleviseiooni** programmi kujundamisel ja arendada välja stabiilne avalik-õiguslik teleorganisatsioon. Paradigma muutuse all tuleb mõista põhitegevuse rõhuasetuste muutust. Seni käsitati televisiooni kui eraldiseisvat organisatsiooni, mille eesmärgiks oli telesaadete

tootmine. Nüüdismeedias tuleb televisiooni käsitada ühe **väljundina ühiskondlikult väärtustatud sõnumite levitamisel**. Kaasaegne meediatööstus on sõnumikeskne. Kord juba toodetud sõnumit tuleb maksimaalse efektiivsuse huvides koordineeritult levitada kõikides võimalikes levikanalites: televisioon, raadio, muusika- ja raamatukirjastus, trükimeedia, internet, teletekst jne. **Seega käsitatakse Eesti Televisiooni kui osa rahvuslikust kultuuritööstusest ja kui demokraatliku rahvusriigi toimimise üht garanti.**

Käesoleva arengukava eesmärk on jõuda ühiskondlikule kokkuleppele Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni lähemate aastate sisulistes, tehnoloogilistes ja organisatsioonilistes ülesannetes, mille lahendamine viib Eesti avalik-õigusliku ringhäälingu tasemele, mis on kohane Eestile kui Euroopa Liidu liikmesriigile.

5. AVALIK-ÕIGUSLIKE RINGHÄÄLINGUORGANISATSIOONIDE EELARVEVAJADUSTE KAVA AASTATEKS 2003–2005 kaetakse riigieelarvest

	2003	2004	2005
miljonites kroonides			
Avalik-õigusliku ringhäälingu tegevuskulud	342,1	379,7	413,3
Avalik-õigusliku ringhäälingu investeeringud	70,5	67,4	64,5
Kokku	412,6	447,1	477,8
eurodes	2003	2004	2005
Avalik-õigusliku ringhäälingu tegevuskulud	21,9	24,3	26,4
Avalik-õigusliku ringhäälingu investeeringud	4,5	4,3	4,1
Kokku	26,4	28,6	30,5